

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Klíčové kompetence (aneb K čemu směřuje předškolní vzdělávání a co můžeme v knihovně rozvíjet během programů):

1) **Kompetence k učení** (v podstatě u každého programu se vyskytuje)

→ získané zkušenosti uplatňuje v dalším učení, soustředěně pozoruje a zkoumá, všímá si souvislostí, experimentuje, pokládá otázky a hledá na ně správné odpovědi, zajímá se o dění okolo sebe i o činnosti, kterým se věnuje, učí se nejen spontánně, ale i vědomě, soustředí se na činnost a využívá záměrnou paměť, dokončuje zadanou práci, dovede postupovat dle instrukcí a učí se s chutí, pokud má adekvátní zpětnou vazbu

→ tato kompetence cílí zejména na schopnost učit se, vnímat svět okolo sebe, věnovat se zadaným úkolům a usměrňovat svou činnost tak, aby dosáhlo požadovaného cíle

2) **Kompetence k řešení problémů**

→ všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí, řeší problémy, na které samo stačí, známé a opakující se situace se snaží řešit na základě dřívějších zkušeností, náročnější s dopomocí dospělé osoby, problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti, metoda pokus-omyl, vymýšlí nová možná řešení problému, hledá různé možnosti a varianty, využívá svou fantazii, využívá logické postupy, chápe jednoduché algoritmy (opakující se postupy) řešení úloh a využívá jich, rozlišuje funkční a nefunkční řešení a dokáže mezi nimi zvolit, uvědomuje si, že vlastní aktivitou může situace ovlivňovat, nebojí se chybovat, pokud získává pozitivní hodnocení nejen za úspěch, ale také za snahu

→ tato kompetence odráží schopnost dětí řešit zadané problematické úkoly, při nichž mohou projevit své dosavadní zkušenosti a znalosti

3) **Kompetence komunikativní**

→ ovládá řeč a dovede formulovat slovně své myšlenky, přání, otázky, odpovědi, rozumí slyšenému slovu a dokáže vést smysluplný dialog, své nálady, pocity a prožitky dokáže sdělovat různými prostředky (hudbou, řečí, výtvarnou prací či dramatickým projevem...), domlouvá se i gesty, umí rozlišit význam základních symbolů a rozumí jejich způsobu užití v adekvátních situacích, dokáže komunikovat bez zábrán s dětmi i s dospělými, ovládá dovednost, jež předchází čtení a psaní (grafomotorika), učí se novým slovům a aktivně rozšiřuje svou slovní zásobu, dovede využít různé informační zdroje, které jsou pro něj běžně dostupné (telefon, počítač, knížky, TV aj.), ví, že existují i lidé hovořící jinými jazyky a že je možné se je naučit

→ tato kompetence se zaměřuje na schopnosti dětí dorozumívat se a využívat různé komunikační prostředky k vyjadřování pocitů, nálad a myšlenek



4) **Kompetence sociální a personální**

→ samostatně rozhoduje o svých činnostech, dovede vyjádřit svůj názor, uvědomuje si, že za své chování nese důsledky, projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomáhá slabším, vnímá agresivitu, nesouhlas, nespravedlnost, lhostejnost, dokáže se ve skupině prosadit, ale i podřít, umí pracovat ve skupině, uplatňuje obecně platná pravidla společenského chování, respektuje druhé, přijímá a uzavírá kompromisy, napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které vidí ve svém okolí, přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti, dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a dodržuje je, při setkání s cizími lidmi či v neznámých situacích se chová obezřetně, nevhodné chování i komunikaci umí odmítnout, je schopné chápat, že lidé se mohou odlišovat, a umí být tolerantní k jinakosti, chápe, že ubližování a ponižování není vhodné chování a nevyplácí se a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou, dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování i ubližování

→ tyto kompetence se zaměřují na chování dítěte ve společnosti, jak se dokáže postavit problémům v mezilidských vztazích, jak vystupuje jako osobnost a jak se prosazuje ve společnosti

5) **Kompetence činnosti a občanské (pouze u žáků v MŠ!!!)**

→ svoje činnosti se učí třídit, plánovat, organizovat i hodnotit, rozpozná vlastní silné a slabé stránky, odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale dokáže cestu k cíli přizpůsobit vzniklým okolnostem, chápe, že se může rozhodovat samostatně, ale ne však svým rozhodnutím omezovat ostatní a že za každé rozhodnutí je plně zodpovědné, má smysl pro povinnost při hře, práci i v učení, k zadaným úkolům přistupuje zodpovědně, váží si práce druhých a dovede ji ocenit, zajímá se o to, co se děje a je otevřený novým situacím, má základní dětskou představu o hodnotách a normách uznávaných společností i o tom, co je s nimi v rozporu a snaží se podle toho chovat, spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, učí se je hájit a respektovat, chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, ví, že není jedno, v jakém prostředí žije a že se svým chováním podílí na jeho udržování, dbá na své zdraví a osobní bezpečnost, chová se zodpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí

→ tyto kompetence odrážejí schopnost dětí zapojovat se do společnosti, upevňovat v nich důležité normy a postoje, pěstovat v nich občanskou zodpovědnost a zodpovědnost vůbec

Vzdělávací oblasti (aneb Jaké činnosti sem spadají):

1) **Dítě a jeho tělo** – pohybové činnosti (gymnastika, míčové hry, změny poloh a pohybů na místě, turistika, chůze, poskoky, běh – jinými slovy prostě tělocvik), manipulace s nástroji, předměty a materiálem, zdravotně zaměřené činnosti (cvičení dechová, protahovací, uvolňovací, relaxační aj.), smyslové a psychomotorické hry, konstruktivní a grafické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry a činnosti, činnosti zaměřené k poznávání lidského těla,



činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí, vytváření zdravých životních návyků, činnosti směřující k prevenci před nemocemi a úrazy apod. → sem bude spadat jakýkoliv program např. o lidském těle či takový, který bude založen na činnostech pohybových

2) Dítě a jeho psychika (dělí se do tří podoblastí! Pokud náš program rozvíjí některou z nich, uvádíme pouze tu hlavní oblast = Dítě a jeho psychika!!!)

- *Jazyk a řeč* – artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, hádankami, společné diskuze, rozhovory, individuální i skupinové konverzace, vyprávění příběhů podle skutečnosti či podle obrázků nebo podle vlastní fantazie, komentování zážitků a aktivit, samostatný slovní projev na zadané téma, poslech pohádek a příběhů, sledování filmů a divadelních her, vyprávění toho, co dítě shlédlo, přednes a recitace, dramatizace a zpěv, prohlížení a „čtení“ knížek, hry a činnosti zaměřené na rozeznávání zvuků, užívání gest, činnosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky → sem spadá v podstatě jakýkoliv náš program, jelikož v 99 % naše programy jsou postaveny na nějaké literatuře a s dětmi na besedách komunikujeme

- *Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace* – pozorování přírodních, kulturních i technických objektů a jevů, záměrné pozorování předmětů z běžného života a jejich popisování a hodnocení, motivovaná práce s předměty a zkoumání jejich vlastností, konkrétní operace s materiálem (třízení, přiřazování, odhad, porovnávání aj.), spontánní i řízené hry s materiály a předměty, smyslové hry, cvičení postřehu, hry podporující fantazii, tvořivost, prostorovou představivost a orientaci, hudební, taneční či dramatické aktivity, hry na cvičení nejrůznějších druhů paměti, činnosti k vytváření (a chápání) pojmů, činnosti zaměřené na seznamování s číslicemi a matematickými pojmy a jejich praktická aplikace, hry objasňující časové pojmy a vztahy s denními a ročními dobami, logická posloupnost dějů atp. → sem spadají jakékoliv tvůrčí činnosti, u kterých je požadovaná nápaditost, kreativita, prostorová představivost, procvičování všech smyslů aj.

- *Sebepojetí, city a vůle* – spontánní hra, činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyžadující samostatné vystupování a rozhodování, obhajování vlastních názorů, příležitost pro hry upevňující vůli a vytrvalost, cvičení organizačních dovedností, estetické a tvůrčí aktivity, sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte, hry na téma rodiny, přátelství apod., výlety do okolí, činnosti zaměřené na poznávání různých lidských vlastností, dramatické činnosti (předvádění a napodobování), mimické vyjadřování nálad a pocitů, činnosti vedoucí k identifikaci dítěte od jiných osob → sem by spadaly besedy zaměřené na citovou stránku osobnosti dítěte, ovlivňující jeho pozitivní vlastnosti

3) **Dítě a ten druhý** – sociální a interaktivní hry, hraní rolí, společenské hry a aktivity, kooperativní hry ve dvojicích i skupinách, společná setkávání, aktivity podporující sblížení dětí, aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi, hry a aktivity podporující přijímání druhého takový, jaký je, činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, hry a činnosti vedoucí k ohleduplnosti k druhému, ochotě rozdělit se s ním, půjčovat si hračky, pomoci mu atp., činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž se dítě pohybuje a žije, poznávání funkcí rodiny a vztahů v ní, hry a situace, kdy se děti učí chránit tajemství a soukromí a bezpečí i práva druhých i sebe, četba, vyprávění pohádek



s etickým obsahem a ponaučením aj. → sem spadají besedy zaměřené na mezilidské vztahy, podporu prosociálního chování a vztahů mezi dětmi, podpora přátelství aj.

4) **Dítě a společnost** (kultura, společenství, hodnoty) – v běžné setkávání s pozitivními vzory, aktivity vhodné na přirozenou adaptaci dítěte, spoluvytváření smysluplných pravidel pro práci a soužití, různorodé společné hry a aktivity ve skupinách umožňující dětem spolusdílet a spolupracovat a společně hodnotit, přípravy a realizace společných zábav a akcí a aktivit, tvůrčí činnosti (slovesné, literární, dramatické, hudební, výtvarné, pohybové aj.) podněcující k dobrému vkusu, setkávání se s literárním a jiným uměním i mimo MŠ, hry zaměřené k poznávání různých společenských rolí a osvojování si příslušných rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává, aktivity přibližující pravidla vzájemného styku (slušné chování, etiketa), hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (ukázky povolání, řemesel, běžných denních činností dospělých apod.), aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění umožňující mu poznat rozmanitost kultur → sem spadají všechny besedy, které se zaměřují na společnost jako takovou, soužití s lidmi, vzájemné chování a kulturu obecně

5) **Dítě a svět** (ekologie, jiné kultury, doprava, technika,...) – přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, aktivity zaměřené na praktickou orientaci v obci a městě, sledování událostí v obci a městě, které jsou pro děti zajímavé, poučení o možných nebezpečích a instruktáž, jak se chránit, aktivity na téma dopravy, praktické užívání technických přístrojů, hraček a předmětů, přirozené i zprostředkované pozorování přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (např. roční období, růst zvířat a rostlin apod.), práce s literárními texty (i encyklopedie aj.), obrazovým materiálem a dalšími médii, kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuze nad problémem), praktické činnosti a experimenty s předměty a materiály, s nimiž se dítě setkává a jejich charakterizování, využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte pro seznamování s naší vlastí, pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, zaměření na ekologii a ekologicky motivované hry a aktivity, smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, péče o školní zahradu → sem spadají besedy, které cílí na ekologické uvažování dětí, zaměřují se na jeho zájem o okolní svět/město/naši vlast apod.



Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Klíčové kompetence (aneb Co mají žáci na konci ZŠ umět a co tím pádem můžeme u žáků na našich programech rozvíjet a podporovat):

1) **Kompetence k učení** – práce s učebnicemi, materiály a učebními pomůckami, poznává pokroky a uvědomuje si postup své práce i problémy, které brání jejímu úspěšnému dokončení, používá základní pojmy z různých oblastí, dokáže vyhledávat důležité informace z nejrůznějších informačních zdrojů, chápe obecně užívané termíny, symboly a znaky, uvědomuje si význam vzdělávání

2) **Kompetence k řešení problémů** – vnímá problémové situace, rozpoznává problémy a hledá nejvhodnější řešení, přijímá důsledky svých rozhodnutí, nenechá se při řešení odradit dílčím neúspěchem, dokáže problém popsat a svěřit se s ním, při řešení složitějších úkolů požádá o pomoc a řídí se radami, dokáže přivolat pomoc v případě hrožení vlastní nebo jiné osoby

3) **Kompetence komunikativní** – vyjadřuje se srozumitelně v ústním projevu a umí vést dialog, využívá tištěné informace k rozvoji vlastních vědomostí, rozumí běžně užívaným textům, záznamům a obrazovým materiálům, zvládá jednoduchou formu písemné komunikace, vyjadřuje své názory a postoje a umí vhodnou formou obhájit svůj názor, využívá pro komunikaci běžné informační a komunikační prostředky, využívá získané vědomosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními

4) **Kompetence sociální a personální** – posiluje své sebevědomí na základě poznání a pochopení vlastní osoby, má povědomí o základních mravních hodnotách v rodině i ve společnosti, respektuje pravidla práce v týmu a svými pracovními činnostmi ovlivňuje kvalitu společné práce, rozpoznává nevhodné a rizikové chování a uvědomuje si jeho možné důsledky, navazuje a udržuje s vrstevníky vztahy, respektuje druhé lidi a snaží se upevňovat dobré mezilidské vztahy, posiluje sociální chování a sebeovládání, je vnímavý k potřebám starých, nemocných a postižených osob, uvědomuje si nebezpečí možného psychického i fyzického zneužívání vlastní osoby

5) **Kompetence občanské** – zná základní práva a povinnosti občanů, respektuje společenské normy a pravidla soužití, zvládá běžnou komunikaci s úřady, chápe nebezpečí xenofobie a rasismu, chrání své zdraví a uvědomuje si význam zdravého životního stylu, podílí se na ochraně životního prostředí, dokáže se chovat v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka podle pokynů kompetentní osoby a uplatnit osvojené dovednosti a postupy



6) **Kompetence pracovní (platí pouze pro ZŠ!!!)** – zvládá základní pracovní dovednosti, operace a postupy, rozšiřuje své komunikační schopnosti při kolektivní práci, má vytvořen pozitivní vztah k manuálním činnostem, dodržuje zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce, ochrany životního prostředí a společenských hodnot, pracuje podle daného pracovního postupu, návodu, náčrtu a orientuje se v jednoduché technické dokumentaci, je schopen pracovní výdrže, koncentrace na pracovní výkon a jeho dokončení, reálně posoudí výsledek práce své i ostatních, má konkrétní představu o pracovních činnostech běžných profesí, využívá získané znalosti a zkušenosti a vytváří si představu o možnostech svého budoucího pracovního uplatnění → tato kompetence se u nás bude nejspíše vyskytovat jen okrajově

Průřezová témata:

- 1) Osobnostní a sociální výchova
- 2) Výchova demokratického občana
- 3) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- 4) Multikulturní výchova
- 5) Environmentální výchova
- 6) Mediální výchova

Vzdělávací oblasti:

- 1) Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk, Cizí jazyky)
- 2) Matematika a její aplikace (Matematika)
- 3) Informační a komunikační technologie (IKT)
- 4) Člověk a jeho svět (jen na prvním stupni)
- 5) Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- 6) Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- 7) Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- 8) Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- 9) Člověk a svět práce (na obou stupních, např. Pracovní činnosti aj.)



Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání (obdobný jako pro základní vzdělávání, jen je to pro starší věkovou skupinu)

Klíčové kompetence (obdobná náplň jako na ZŠ, jen více do hloubky):

- 1) **Kompetence k učení**
- 2) **Kompetence k řešení problémů**
- 3) **Kompetence komunikativní**
- 4) **Kompetence sociální a personální**
- 5) **Kompetence občanská**
- 6) **Kompetence k podnikavosti (platí pro gymnázia, popř. SŠ!!!)** - cílevědomě, zodpovědně a s ohledem na své potřeby, osobní předpoklady a možnosti se rozhoduje o dalším vzdělávání a budoucím profesním zaměření, rozvíjí svůj osobní i odborný potenciál, rozpoznává a využívá příležitosti pro svůj rozvoj v osobním a profesním životě, uplatňuje proaktivní přístup, vlastní iniciativu a tvořivost, vítá a podporuje inovace, získává a kriticky vyhodnocuje informace o vzdělávacích a pracovních příležitostech, využívá dostupné zdroje a informace při plánování a realizaci aktivit, usiluje o dosažení stanovených cílů, průběžně reviduje a kriticky hodnotí dosažené výsledky, koriguje další činnost s ohledem na stanovený cíl, dokončuje zahájené aktivity, motivuje se k dosahování úspěchu, posuzuje a kriticky hodnotí rizika související s rozhodováním v reálných životních situacích a v případě nezbytnosti je připraven tato rizika nést, chápe podstatu a principy podnikání, zvažuje jeho možná rizika, vyhledává a kriticky posuzuje příležitosti k uskutečnění podnikatelského záměru s ohledem na své předpoklady, realitu tržního prostředí a další faktory → **předpokládám, že u nás spíše okrajově**

Průřezová témata:

- 1) **Osobnostní a sociální výchova**
- 2) **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**
- 3) **Multikulturní výchova**
- 4) **Environmentální výchova**
- 5) **Mediální výchova**

Vzdělávací oblasti:

- 1) **Jazyk a jazyková komunikace** (Český jazyk, Cizí jazyky)
- 2) **Matematika a její aplikace** (Matematika)



- 3) **Člověk a příroda** (Fyzika, Chemie, Biologie, Geografie, Geologie)
- 4) **Člověk a společnost** (Občanský a společenskovední základ, Dějepis, Geografie)
- 5) **Člověk a svět práce** (Člověk a svět práce)
- 6) **Umění a kultura** (Hudební obor, Výtvarný obor)
- 7) **Člověk a zdraví** (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- 8) **Informatika a informační a komunikační technologie** (IKT)

Zdroje informací:

- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s. [cit. 2016-04-29]. ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf>.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z WWW: <http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>.
- *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 100 s. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf>.

